

Ajnuská slovesná tvorba:

I. rozprávané príbehy - *uwepeker(e)*

II.a spievaná poézia – najznámejšie sú poémy („eposy“) *jukar(a)*, napr. *menoko-jukar(a)* – poémy o žene (*menoko*)

II.b. spievaná poézia s refrénom (*sakehe*) – hlavne
kamuj-jukar(a) – poémy o božstve (*kamuj*),
ojna - poémy o kultúrnom hrdinovi

Okinawská (rúčúska) literatúra:

najvýznamnejšia je poézia

omoro (staršia, v zbierke **Omoró-sóši** zo 16.-17. stor., nepravidelná forma) a

ryúka (mladšia – 18.-19. stor.). Typický rytmus je – na rozdiel od japonskej poézie – párny (sudý), striedajú sa verše 6-slabičné a 8-slabičné. Okinawská poézia bola zrejme spievaná.

Dvorská dráma kráľovstva Rúčú vznikla v 17. storočí. Nazýva sa *kumi-udui* (pojapončene *kumi-odori*). Čerpá z bohatstva japonských foriem nó a kabuki a domácej tanečnej a hudobnej tradície (brnkací nástroj *sanshin*).

Novoveká literatúra – od r. 1600

Dianie:

1600 nastolenie tretieho šógunátu (rod Tokugawa) v Edo

1700 (okolo) vrchol edoskej kultúry, „doba Genroku“

1868 nástup cisára Meidži – koniec šógunátu, počiatok modernej doby

EDOSKÝ ŠÓGUNÁT

Vznik dvoch kultúrnych centier

Edo versus *Kamigata*) „Horný kraj“ = Kjóto + Ósaka.

Táto trojica veľkomiest určovala pulz kultúry, každé z nich malo svoju vlastnú charakteristiku. Popri *kamigataskom wabi-sabi* charakterizuje šógunské mesto Edo (začiatkom 19. storočia) estetický termín *iki* 粋 – módnosť, štýlová čistota, a vo všetkých troch veľkomestách bol módnym životným prístupom *ukijo* – prechavý (pomíjivý) svet.

Iki(na) „štýlový, chique“ vyjadroval životný štýl zámožných mešťanov (čónin). Bohatý človek mal byť finančne natoľko nezávislý, aby si mohol užívať radovánok života a pohybovať sa elegantne v spoločnosti, zároveň však nemal byť lačný po peniazoch a mal mať múdre pochopenie aj pre city druhých. Okázalejšia forma tohto životného štýlu sa označuje sinojaponským čítaním *sui*.

Nové literárne formy

próza: *ukijo-zóši* (a iné proz. útvary/žánre)

poézia: haiku

dráma: džóruri, kabuki

Najvýznamnejšie postavy edo:

Saikaku (*42) - próza

Bašó (*44) - poézia

Čikamacu (*53) - dráma

Nové smery v literatúre:
zábavná literatúra gesaku
parodovanie klasických literárnych vzorov
humor

Výsledkom mierového usporiadania života v zemi po ukončení storočia občianskych vojen bola stúpajúca hospodárska **prosperita** a rozvoj kultúrnych aktivít všetkého druhu. Ten kulminoval v ére **Genroku** (1688-1704) – zhruba okolo 1700.

K **rozšíreniu** lit. medzi nižšie, neurodzené vrstvy prispel pokrok v oblasti **knihtlače**. Tá bola do 16. stor. výlučne majetkom buddhistických kláštorov, kde sa z drevených blokov tlačili náboženské texty a modlitby. Až v edo sa začala používať na svetskú literatúru, a to tlač drevenými doskami. Pohyblivé typy, známe od Európanov aj z Kórey, nevyhovovali ligatúrnemu zápisu, akým sa písala japončina. Preto sa na dosku vyrezala celá strana textu, ktorá sa potom odtláčala na papier.

Kresťanstvo:

Zaujímavým prípadom v oblasti pokresťančovania je japonský konvertita s kresťanským menom Fabian Fucan: 1605 vychádza jeho text propagujúci kresťanstvo - **Mjó-Tei mondó** „Rozhovory mníchov Mjóšú a Jútei. Ten istý autor sa však neskôr s jezuitmi rozišiel v zlom a 1620 zverejnil antikresťanský traktát **Ha-Daiusu** (Deus je zničený).

Pokresťančovanie a nezhody s cudzincami viedli k tomu, že bola zavedená prísna absolútna izolácia. 1635 boli vypovedaní misionári a zakázané kresťanstvo. „Uzamknutie štátu“ – sakoku. V dôsledku tejto **odlúčenosti** sa celá jap. kultúra po dve storočia vyvíjala len z vlastných zdrojov, čo významne prispelo k jej originalite a osobitosti.

prísne delenie na triedy (šľachta, samurajstvo, roľníci a mešťania), každá má svoje vymedzené práva a povinnosti

izolacionizmus sa premieta aj do rozličných umeleckých škôl: V každom umeleckom remesle došlo k detailnému rozdeleniu odbornosti a v každom odbore sa vydělili tí „panskí“ umelci, ktorí pracovali na zakázku vojenských vládcov, šľachty a stále bohatších obchodníkov.

literatúra preniká medzi širšie vrstvy obyvateľstva: čítať, písať a literárne tvoriť začali aj niektorí samuraji, hlavne nižší, ktorí v mierových dobách prestali mať zmysel života v neustálej pripravenosti na boj. Mnohí sa zaoberali konfuciánskou literatúrou, lebo **neokonfuciánstvo** sa stalo **oficiálnou filozofiou** tokugawovského režimu a základnou osnovou spoločenského poriadku a morálky. So zvyšujúcou sa životnou úrovňou sa v prostredí mešťanstva **čónin** rodila nová vrstva čitateľov a záujemcov o písané slovo.

začiatkom edo – autori hlavne samurajského pôvodu
v posl. storočí edo - už aj z meštianskych vrstiev
úplne na konci – aj roľníckeho pôvodu

Ósaka, Kjóto, Edo

do cca 1750 viedli prvé dve – „Kamigata“ - **kamigataská** literatúra, potom vedúce postavenie získali autori z rýchle sa vzťahujúceho Eda – **edoská** literatúra.

K **rozšíreniu** lit. medzi nižšie, neurodzené vrstvy prispel pokrok v oblasti **knihtlače**. Tá bola do 16. stor. výlučne majetkom buddhistických kláštorov, kde sa z drevených blokov tlačili náboženské texty a modlitby. Až v edo sa začala používať na svetskú literatúru.

Éra Genroku znamenala predeľ v literárnom vývoji: išlo o kvalitatívny posun v próze, poézii aj dráme zásluhou diela troch veľikánov, Saikakua, Bašóa a Čikamacua.

MACUO BAŠÓ, 1644 Ueno (Iga = Mie-ken) – 1694 Ósaka. Vzdelanie získal ako spoločník syna správcu hradu Ueno. Potom odišiel do Kjóta a neskôr do Eda. Spočiatku sa venoval hlavne *haikai-no renga* „hravej rene“, ktorej charakter však zmenil. Jeho štýl, *šófu* („Bašóov štýl“) si vyvinul na základe v tej dobe sa utvárajúcich štýlov školy Danrin a Teimon, zlučil ich prednosti, rezignoval na programovú ľahkovážnosť a presadil svoj program „povznášajúcej krásy“ *fúga-no miči*. Študoval klasickú čínsku poéziu a filozofiu, potom zen. Pri jeho domčeku (chyži) zasadil jeden z jeho obdivovateľov planý banánovník bašó – podľa neho si básnik zvolil svoje pseudonymon.

V rámci *haikai* vytvoril aj samostatnú krátku formu – počiatočné trojveršie „*hokku*“, neskôr (koncom 19. stor.) nazvané „*haiku*“ – „hravé súveršie“.

Sabi (patina) a *karumi* (ľahkosť). Sedem Bašóových zbierok (**Bašó šičibu šú**).

Päť poetických denníkov – pút' podľa vzoru starovekých básnikov a tiež ako hľadanie inšpirácie (navštevoval pamätihodné miesta). Najznámejší **Oku-no hosomiči**, vyšiel posmrtné 1702.

Haibun – krátke aj dlhšie útvary, nejako súvisiace s haiku. Najvýznamnejší: **Gendžuan no ki** (1691). Sú v nich roztrúsené jeho názory na poetiku, ktorú nijako sústavne nezapísal (na rozdiel od napr. súčasníka - dramatika m. Takemoto Gidajú).

Niektoré z princípov Bašóovej tvorby ovplyvnili aj *tanku* a neskôr po roku 1868 aj vznikajúcu *modernú poéziu*.

((Bašó: čít Švarcová citát zo Širaneho: „krajina jako konečný nositel kulturní paměti a živná půda pro ... znovuobjevující poezii“.)

((Jamamoto: Švarcová s. 140.))

Po Bašóovej smrti prešla poézia obdobím úpadku, až potom ju obnovili:

JOSA BUSON (1716-1783) (maliarske videnie sveta) a

KOBAJAŠI ISSA 1763-1827 (súcit so živými tvormi) – posledný veľký básnik predmeidžiskej doby.

Pre HAIKU existuje konvencia tak zvaných KIGO = „slovo ročnej doby“: ide o nejaké slovo, ktoré sa v danom haiku nachádza a svojím významom vyjadruje dobu roka, v ktorej sa daný výjav/myšlienka odohráva. KIGO je vyvrcholením japonskej tradície citlivosti voči striedaniu dôb počas roka.

Líman, Antonín 2011: Chrám plný květů – Výběr ze tří staletí japonských haiku. Praha: DharmaGaia + Česko-japonská společnost.

NÓ

(*dodatok z minulej hodiny*):

tvorivé obdobie sa ukončilo, nó sa prestala rozvíjať a stala sa oficiálnym umením šógunovho dvora (vládne podporovaných päť smerov)

konzervácia

samuraizácia (dikcia)

spomaľovanie tempa

tematika vyhovujúca šógunátu: **Sumidagawa** sa považovala za takú smutnú a depresívnu, že nebola vhodná na predvádzanie v cisárskom či šógunskom paláci.

Hoci sa nó v období edo stala exkluzívnym umením vyhradeným len pre šógunát, pod silným vplyvom existencie tejto mohutnej dramatickej tradície sa počas 17. storočia vyformovali dve nové dramatické tradície – bábkové divadlo džóruri (v 19. storočí nazvané bunraku) a divadlo hercov kabuki. Z nó zdedili:

-poetické pasáže - rytmus 7-5 pochádzajúci z balád imajó (cez piesne širabjóši do nó)

-dikcia rengy –text sa často posúva na základe poetických asociácií, nie logiky vývoja situácie
-dráma takto v jap. literatúre vyšla z poézie (rozdiel od Západu)

Džórurihime monogatari:

tieto rozprávačské vystúpenia sa možno ešte pred rokom 1600 obohatili o prvok bábkohry (loutkohry) a spojením s okinawským sanšinom (po japonsky *šamisen*) sa v 17. storočí z týchto vystúpení vyformoval hlavný smer bábkového divadla, ktorý dostal označenie *džóruri* podľa hlavnej postavy románu.

Za počiatok kabuki sa často udávajú zmyselnosťou predchnuté vystúpenia súboru, ktorý po roku 1600 priviedla do Kjóta kňažka Susanoovej veľsvätyne v Izumo, „Okuni z Izuma“ – **Izumo-no Okuni**. Predstavenia využívali transvestiu – ženy hrali mužské roly a muži ženské – pri scénkach, zobrazujúcich výjavy z rozpustilého života v hostincoch a nevestincoch, a tu zrejme vznikla prvá motivácia pomenovania kabuki, ktoré znamená niečo ako „rozpustilosť, nespútanosť“. Táto prvotná fáza kabuki sa stretla so sériou mravnostných zákazov zo strany šógunátnej vlády, keďže predstavenia boli úzko prepojené s prostitúciou. Prvé opatrenia zakazovali vystupovanie mladých žien, potom aj mladým chlapcom, ktorých vystúpenia nastúpili za pôvodné ženské kabuki (*onna-kabuki*), ale s neúmerným bujnením homosexuality nasledoval aj zákaz mladíckeho kabuki (*wakašú-kabuki*). Až v 2. polovici 17. storočia sa stretávame s kabuki ako s novou divadelnou formou, kde hrajú len dospelí „chlapci“ (*jaró-kabuki*).

Toto divadelné kabuki a bábkové džóruri si svojím obsahom boli blízke. Kabuki, podobne ako zábavné štvrte, predstavovalo svojbytné ohnisko mestskej ľudovej kultúry. Obe tieto prostredia síce mravnostné orgány považovali za miesta nezriadenosti, ale známi a slávni herci kabuki požívali v dobe jeho najväčšieho rozkvetu rovnakú popularitu ako moderné filmové hviezdy a najlepší z nich sa objavovali na dobových drevorezoch od najlepších maliarov.

Kabuki bolo oveľa plebejskejšie než šógunátom prisvojená nó, ale aj oveľa farebnejšie, plné dramatických gest, vzrušujúcich zápletiiek a nádherných kostýmov. Divadlá nemali o divákov núdzu, tajne do nich chodili aj samuraji, hoci oficiálne mali do nich vstup zakázaný. Divadlá kabuki a džóruri existovali vedľa seba - napr. v Ósake na ulici Dótombori - a súperili medzi sebou, čo podnietilo vznik mnohých vynikajúcich divadelných textov, uvádzaných aj ako džóruri aj kabuki. Prvým veľkým autorom bol Čikamacu Monzaemon a jeho úspešné hry inšpirovali aj tvorbu ďalších autorov.

ČIKAMACU MONZAEMON (1653-1724) najväčší dramatik spolu s klasikom nó Zeamim. bol prvý dramatik džóruri, ktorého drámy sú známe po mene. Napísal vyše 100 diel, niektoré hry sa hrali v kabuki aj v džóruri. ((Čítaj Švarcová s. 138 dolný odsek)). V mnohom nadväzoval na tradíciu nó:

- rytmus 7-5 v poetických pasážach
 - rengové asociačné nadpájanie
 - rozvíjanie známych tém zo slávnych nó
- Zaviedol tradíciu dvoch typov hier:

sewamono – kratšie, 3 dejstvá, aktuálne problémy a súveké aféry

vrátane **šindžúmono** – hry, pohotovo reagujúce na prípady, keď došlo k samovražde milencov. Tieto osobné tragédie boli často zapríčinené (alebo prinajmenšom zobrazované) rozporom *giri-nindžó* – povinnosť-cit. Povinnosť – z hľadiska dobovej neokonfuciánskej morálky, rodinných záväzkov, poslušnosti k rodičom.

džidaimono – boli dlhé celodenné výpravné predstavenia pozostávajúce z 5 dlhých dejstiev v ich kategóriách môžeme vidieť zhrnutie celej klasickej literatúry:

1. sugawaraovský cyklus (téma: Sugawara-no Mičizane 845-903)
napr. Čikamacuovo *Tendžinki* (Príbeh Pána Sugawaru)
2. iseský cyklus (príbehy z Ise, hlavne Ariwara-no Narihira 825-880)
sem možno zaradiť aj skupinu „sumidagawa-mono“, adaptácie príbehu Motomasovej nó Sumidagawa: napr. Čikamacuovo **Futago Sumidagawa** (Dvojčatá od Sumidagawy) nadväzuje na celú dlhú tradíciu *sumidagawa-mono*, preberá z Motomasovej hry celé známe pasáže a rozvíja ju do bohatej historickej drámy.
3. gendžiovský cyklus
4. gunkimono – na tému samurajských bojovníkov:
 - 4.a. heikeovský cyklus založený na vojenských eposoch ako:
Heike monogatari, ca 1202
Genpei seisui c. 1202 – jedna z verzií Heike, pripisovaná Hamuro Tokinaga Gikeiki (Minamoto-no Jošicune) ca 1400
 - 4.b. cyklus Taiheiki
 - 4.c. cyklus taikó („taikó“ Tojotomo Hidejoši 1536-98, na základe diel od Oze Hoan a Nišigawara Kakuzaemon, ktoré vyšli r. 1661.
5. nedávna história: Čikamacu spodobnil aj nedávne historické udalosti v Číne – dramatickú dobu pádu dynastie Ming a osud jej posledných obrancov na Tchajwane – **Kokusen‘ja kassen** (Koksing‘ja a jeho boj) – ich vodca Koksing‘ja (v pekingskej čínštine *Kuosing‘je*) sa narodil na Kjúšú, jeho matka bola údajne Japonka. Hra mala najväčší úspech z Čikamacuových hier a bola zo všetkých najdlhšie v aktuálnom repertoári. 1715 – unprecedented 17-month run of *The Battles of Coxinga* – ushered in a golden age of jōruri writing lasting till the end of the century. The play was performed at kabuki theatres and remained in the repertoires of both traditions. The success made it the classical model for later jidaimono.¹

Po Čikamacuovej smrti ostali ako najobľúbenejšie jeho hry historické.

*Over 70 period plays and 24 contemporary-life plays, conceived as one-act dramas equivalent to the intense third act of a five-act period play. Maintain the tight unity of place and time, usually realistic. Period plays: IIIrd act - as long as many of the one-act, three-scene SEWAMONO, which last for several hours in performance-is usually tightly structured and realistically acted. Whereas SEWAMONO engage with contemporary society through depictions of an actual incident of the time, JIDAIMONO use complex interaction and dialogue with an array of texts from both the Japanese and Chinese traditions to portray contemporary politics. History, then, is the vehicle for a perspective on the present. CP tend to focus on the private lives of average folk, while period pieces focus on an individual's interaction with the public, political sphere. Ch's mature period dramas ... are better viewed as parables of the contemporary world than as "history" plays.*²

¹ Gerstle, C. A. (ed.) (2001) *Chikamatsu 5 Late Plays*. New York/Chichester, West Sussex: Columbia University Press. 2001.

² Gerstle, C. A. (ed.) (2001) *Chikamatsu 5 Late Plays*. New York/Chichester, West Sussex: Columbia University Press. 2001.

Po Čikamacuovi sa *džóruri* a *kabuki* uberali každý svojim samostatným smerom, džóruri zdokonaľovali technické vybavenie bábkohry, a kabuki si neprestávalo požíciavať obľúbené hry džóruri, adaptujúc ich na hranie ľuďmi. Kým džóruri bolo v dobe edo úspešnejšie, po meidžiskej revolúcii jeho obľúbenosť rapídne upadla a len zázrakom sa zachovalo jediné divadlo, Bunrakuza, podľa ktorého je džóruri známe aj pod novším názvom *bunraku*.

Próza

Bohatý rozvoj prózy sem doplniť z mojej dizertácie

EDOSKÁ MASOVÁ PRÓZA: „GESAKU“ – ZNAKY - zábavná literatúra
Široký prúd edoskej prózy, svedčiaci o neustále sa zvyšujúcej **gramotnosti**, sa začal najprv kanou písanými *kanazóši*, ktoré boli navyše aj bohato ilustrované. Ilustrácie zvyšovali atraktivitu a uľahčovali porozumenie textu. Pojem *gesaku* vystihuje výsledok vývoja vývoji prózy, keď na konci edoského obdobia bol knižný trh zahľtený ľúbostnými, dobrodružnými a strašidelnými príbehmi, po ktorých bol obrovský dopyt. K vážnosti a hlbkej reflexii ľudského života sa potom próza vrátila až po meidžiskom prevrate pod vplyvom západnej literatúry.

KANAZÓŠI

-bol najranejší typ populárnej prozaickej lit. Cenovo a jednoduchým zápisom kanou boli dostupné širokému okruhu čitateľov

-zachovaných ca 200

-zdrojom námetov boli muromačiské *otogizóši* – zábavné, poučné aj moralizujúce.

-napr. *Kuni džokabuki ekotoba*, bohato ilustrovaná kniha o zlegendarizovanej Izumo-no Okuni a jej divadle.

UKIJOZÓŠI:

nový štýl novely, pre edo sa stal typickým. Vyznačujú sa už niektorými realistickými prvkami. „*Ukijo*“ bolo módné slovo na súveký životný štýl, kladúci dôraz na zachytenie každého okamihu prchavého ľudského bytia a jeho naplnenie zmyslovými zážitkami.

Prvým a zároveň najslávnejším tvorcom ukijozóši je **IHARA SAIKAKU** (1642-1693) z Ósaky, ktorej ostal verný celý život.

jeho tvorba chronologicky aj tematicky pozostáva z 3 druhov

kóšoku mono (erotické prózy) – Najväčší rozkošnice

buke mono (samurajské prózy)

čónin mono (meštianske prózy)

K úspechu prispieval aj jeho zmysel pre **humor**. Z literárnych postupov je preňho typické asociačné nadpájanie podľa vzoru renyu.

Saikaku vrátil japonskej próze jej niekdajší „lesk“ - *en*, ale súčasne sa svojim realizmom stal na dlhú dobu vzorom, ku ktorému vzhliadali aj mnohí spisovatelia 19. a 20. storočia.

Humor

mal svoje miesto aj v publikáciách **KOKKEI-BON** („humorné knižky“) a **KIBJÓŠI** („žltá väzba“) a prvýkrát prenikol aj do poézie – vzniká satirická obmena haiku zvaná *senryú*, ako aj humorná paródia klasickej tanky - *kjóka*. Formuje sa aj humorné rozprávačstvo *rakugo*.

KIBJÓŠI: bohato ilustrované knižky so žltou obálkou

SANTÓ KJÓDEN (1761 – 1816)– významný novelista kibjóši, tiež písal **novely ŠAREBON**. („vtipné, módné knihy“) – odohrávajú sa v zábavných štvrtiach, protagonistami sú svetaznalí

elegantní šviháci. Bol potrestaný za erotické scény a napokon začal písať žánre **jomihon** a **gókan**. Na sklonku života sa venoval Zbierke „starožitnosti“ *Kottóšú*, v rámci ktorých reprodukoval aj vzácny dokument o ranom kabuki.

JOMIHON (knihy na čítanie)

neboli ilustrované, dôraz na kvalitný literárny text.

Na vysokú úroveň ho dovedol

UEDA AKINARI (1734-1809) – *Ugecu monogatari* (Vyprávění za měsíce a deště) - prevažne strašidelné príbehy.

Strašidelné príbehy **KAIDANMONO** prichádzajú z Číny cez Nagasaki od začiatku 18. storočia, plné fantastických a nadprirodzených javov. V Japonsku tieto príbehy rýchlo zdomácnili – objavili sa ich čiastočné preklady, úpravy, prerozprávania, a napokon aj pôvodné napodobneniny, čo viedlo k vytvoreniu nového žánru, **kaidanmono**.

GÓKAN

(„zobrané zväzky“) mali veľa spoločného s *kibjóši*, ale vychádzali v dlhých sériách. Predchodcovia moderných románov na pokračovanie.

Najväčší úspech dosiahla parodická adaptácia Falošná Murasaki a vidiecky Gendži (*Nise-Murasaki, inaka-Gendži*, 1829), ktorú pre obrovskú popularitu písal 14 rokov **RJÚTEI TANEHIKO** (1783-1842).

Najznámejšie dielo **KOKKEIBON** je

Pešo po Tóikaidó od **DŽIPPENŠA IKKU**(1765-1831), vychádzalo 20 rokov.

ŠIKITEI SANBA (1776-1822)

autor obľúbených *kokkeibonov* *Prchavý svet kúpeľov* a *Prchavý svet holičstva*, nadväzoval na tradíciu *ukijozóši*.

Začiatkom 19. storočia poznamenáva atmosféru v Edo estetický pojem *iki* vyjadrujúci veľkomestskú módnosť a úsilie o štýlovú čistotu.

NINDŽÓBON

ilustrované knihy o „cite“ (*nindžó*) tj. láske, okolo 1830, hlavne pre ženy. Boli však zasadzované do súvekej doby, a preto ich cenzúra zakázala.

Jediným žánrom, ktorý cenzúra v tomto období nezakazovala, boli **jomihon**, hlavne po tom, čo **KJOKUTEI BAKIN** (1767-1848) do nich vnášal konfuciánske ponímanie literatúry. Kajokutei Bakin sa považuje za posledného veľkého prozaika ranomodernej doby. Jeho dlhé, veľa rokov pokračujúce diela príliš zdôrazňovali samurajské cnosti a ich postavy sú neživotné a stereotypné.

FILOZOFICKÉ PRÚDY

KOKUGAKU – „Národná veda“

Štúdium starej literatúry a historických a filozofických spisov sa rozvíjalo už predtým, a tokugawovský šógunát podporoval hlavne konfuciánsky orientované smery. **KOKUGAKU** sa zaoberalo filologickým štúdiom starých japonských literárnych pamiatok. Najvýznamnejší predstavitelia boli:

KAMO-NO MABUČI okolo 1700

MOTOORI NORINAGA okolo 1800

Obidvaja zdôrazňovali potrebu návratu k najstarším jap. tradíciám, neovplyvneným neskorším prijatím cudzích učení ako buddhizmus a konfucianstvo - čiže hlásali návrat k šintó a pôvodným japonským cnostiam, zvyklostiam a mysleniu. **Mabuči** sa zaoberal zbierkou *Man-jóšú*, **Norinaga** hlavne kronikou *Kodžiki* a románom *Rozprávania o Gendžim*.

Kamo-no Mabuči zaviedol dva dôležité pojmy: rozdiel medzi Man-jóšú a Kokinšú vystihol opozitami *masurawo-buri* – *tawojame-buri*. *Masurawo-buri* znamená hrdinský, mužný štýl japonského najstaršieho staroveku, kým *tawojame-buri* je „štýl jemnej/zraniteľnej ženy“ typický podľa neho pre kokinšúsku poéziu ovplyvnenú čínskou tradíciou.

MONO-NO AWARE

Norinaga retrospektívne definoval pre heianské obdobie atmosféru *mono-no aware*, dosl. „dojatie z vecí“. *Aware* bolo v staroveku citoslovce prekvapenia, údivu či prudkého citu – „ach!“ (dodnes existuje vo forme „*appare!*“), čoskoro sa začalo vyskytovať aj ako podstatné meno s významom „dojatie“. A práve v tomto substantívnom použití ho Motoori Norinaga chápal ako výraz typickej citovej jemnosti a ušľachtilosti heianského dvorana. *Mono-no aware* vystihuje citlivosť tak voči vonkajšej kráse ako aj voči jemným a hĺbkovým vnemom a prežívaniu. Vyjadruje svet harmonickej atmosféry, vznikajúcej zo zjednotenia „*mono*“ – „vecí“ čiže vonkajšej objektívnosti a „*aware*“ – citovej subjektívnosti.

BUNDŽIN

V 18. storočí sa formuje estétska skupina ľudí označujúcich sa ako *bundžin* „literáti“. Venovali sa pestovaniu rozličných umení, snažili sa nebyť viazaní šógunátnym zmyslom pre *giri* (povinnosť) a nechávať svoj život viesť len umením. V tomto zmysle sa obracali na čínsky vzor rovnocenného „umeleckého priateľstva“ a inšpirovali sa čínskym umením – poéziou, maľbou. Štýl ich maľby sa nazýva *bundžinga* („literátska maľba“). Najvýznamnejším predstaviteľom bol práve básnik **JOSA BUSON**. Ten sa popri čínskom umení usiloval navrátiť k pôvodnej Bašóovej koncepcii reny a haiku, keďže majstri škôl ľahkovážneho veršovania *danrin* a *teimon* zarábali (vydělávali) na obľube kolektívneho nadpájania slôh a porotcovia (*tendža*) sa predháňali vo vymýšľaní námetov pre nové a nové súťaže „*cuke-ku*“ (pridávanie slôh). Najslávnejším zo sudcov bol **KARAI SENRJÚ** (1718-1790), ktorého básnické pseudonymon *senrjú* sa stalo druhovým označením satirickej obdoby haiku, neskôr tiež nazývaných *kjóku*.

RANGAKU

znamená štúdium holandčiny a prostredníctvom nej poznatkov o eur. vedách. Poznatky prúdili cez Nagasaki, kde Holanďania boli (okrem Číňanov) jediní cudzinci, ktorí mohli za prísneho dozoru vlády obchodovať s Japoncami a sprostredkovať tak kontakt s vonkajším svetom. V 19. storočí sa rady *rangakuša* začali z obmedzeného prostredia Nagasaki rozširovať a zohrali nezanedbateľnú úlohu v prípravách na nasledujúce obdobie modernizácie po otvorení krajiny 1854.

ŠINGAKU 心学

je hnutie v 18. storočí, usilujúce sa realizovať aj v normálnom svetskom živote čistý a striedmy život naplnený duchovným pokojom a morálnou rozvahou.

MODERNÁ DOBA PO MEIDŽI

(Koizumi Jakumo, japanolog a autor zbierky *Kaidan* – japonské príbehy, se pôvodným jménom jmenoval Lafcadio Hearn)

- pokračovanie tradičných žánrov
- hľadanie nových foriem - európske podnety
- „objavenie Zeamiho“ (zač. 20. storočia)

Po vojne:

- spytovanie svedomia,
- útrapy vojny, ohliadanie sa za strácajúcim sa svetom (Kawabata, Mišima),
- nový prúd „sengoha“
- prvé Nobelove ceny.

Západné žánre – nové termíny:

próza (*šósecu*), poézia (*ši*), dráma (*gikjoku*)

Adaptácia európskych literárnych prúdov:

realizmus, naturalizmus, surrealizmus...

Autori sa spájali do skupín, obyčajne okolo svojho literárneho časopisu, ktorý bol vyhlásením ich literárneho názoru

ken-júša, širakaba, sengoha...

Štýl watakuši-šósecu

svojský produkt japonského naturalizmu, poznamenal celú modernú literatúru v západnej terminológii označovaný ako „ich-roman“

Stručný prehľad moderných (pomeidžiských) autorov

(priezvisko a rok narodenia, podčiarknuté = ženy)

Fukuzawa 35

Cubouči 59

Mori 62

Futabatei 64

Nacume 67

Šimazaki 72

Higuči 72

Iwano 73

Nagai 79

Tanaka 1880

Šiga 83

Tanizaki 86

Akutagawa 92

Jošikawa 92

Ibuse 98

Kawabata 99

Hačija Mičihiko 03 lekár

Dzai 09

Macumoto 09

Setouči 22

Endó 23

Abe 24

Mišima 25

Óe 35

Murakami Haruki 49

Murakami Rjú 52

Jošimoto 64

(*Kurzívou* - japonský názov diela. V „Úvodzovkách“ - preklad názvu diela, *Kurzívou* – názov, pod ktorým vyšlo v preklade)

Cubouči Šójó – zakladateľ modernej jap. literárnej kritiky. Založil Literárnu fakultu na univerzite Waseda. 1885: „Podstata beletrie“ (*Šósecu-šinzui*): odmieta didaktickosť, zdôrazňuje nutnosť *realizmu* a *psychologického* poňatia, do dialógov odporúčal hovorený jazyk *kógo*. Jeho preklad kompletného diela Shakespeara 1928 podnietilo vznik *Divadelného múzea Waseda*. V svojom dome zriadil scénu, ktorá bola prvým moderným jap. divadlom západného typu, a vychovával nových hercov, ktorí nepochádzali z nóových či kabukiových línií.

Mori Ógai – (vojenský lekár) zakladateľ romantizmu. Prvý jap. spisovateľ, ktorý žil niekoľko rokov v Európe (Nem. 84-88, hygiena), prekladateľ (150 diel). Prvé „watakuši-šósecu“.

Futabatei Šimei – (rusista) *Ukigumo* 1889 - prvý *realistický psychologický* román podľa princípov Cuboučiho, prvýkrát použil „*kógo*“. Postupne sa priklonil k naturalizmu (japonského typu).

Nacume Sóseki – mimoriadne významná osobnosť modernej literatúry. Odporca naturalizmu, zdôrazňoval estetickú funkciu literatúry.

Vyštudoval anglistiku na Tókijskej univerzite. Potom bol stredoškolským učiteľom na Šikoku (Macujama) a následne na Kjúšú (Kumamoto). 1900 bol vládou vyslaný na štipendijný pobyt do Anglicka, odkiaľ sa po troch rokoch vrátil kvôli depresii, ktorými trpel.

Viedol literárnu skupinu Mokujókaí (Štvrtočná spoločnosť)

Wagahai-wa neko-dearu (Som mačka 1905-6) – humorný karikatúrny pohľad na rodinu zo strany ich mačky.

Bóččan (*Botčan, mazlíček staré Kijo*³ 1906) – ťažké začiatky mladého stredoškolského učiteľa na Šikoku.

Kusamakura (*Polštár z trávy* ??) lyrické cestové črty a filozofujúce eseje

Sanširó-Sorekara-Mon (trilógia: Sanširó 1908, Potom 1908, Brána 1910) psychologicko-morálne prózy, ľubostný trojuholník, výčitky svedomia.

Kokoro (Srdce 1914) príbeh učiteľa, ktorého silné citové puto viaže k jeho študentovi.

Z ľahšieho humorného tónu sa jeho tvorba uberala smerom k nedôvere v ľudskú povahu a tiež vyjadroval bolestný nesúhlas s príliš ochotným a rýchlym napodobňovaním Západu – cítiť vnútornú túžbu zachovať čo najďalej všetko kladné z domácich hodnôt. Podľa neho literatúra má odhaľovať pravdu, ale autor si má od námetu zachovať určitý odstup. Ku koncu života priznal morálnu hodnotu snahám naturalistickej literatúry o úprimnú výpoveď o živote.

Higuči Ičijó – 4000 taniiek, 20 kratších próz, jej vzorom bol Ihara Saikaku. Pozorovací talent, irónia. Skôr vytváranie nálady než dramatickosť zápletky. Zomrela 24ročná na TBC.

³ Nakl. Pavel Prokop, Praha 1942

Iwano Hómei 1873-1920 – najprv romantický básnik, potom významný predstaviteľ japonského naturalizmu (štúdia *Šin-šizenšugi* Neonaturalizmus 1909). Naturalizmus chápal ako autobiografický a svedný prístup a svoj neonaturalizmus charakterizoval bezprostredným a impulzívnym popisom reality. Jeho teória položila základy pre následný rozkvet prózy watakuši-šósecu.

pentalógia: *Hóro-Dankjó-Hatten-Dokujaku-o nomu onna-Cukimono* (Potulky 1910, Spálené mosty 1911, Rozvoj 1912, *Žena, ktorá si vzala jed* 1914, Posadnutosť 1918)

Nagai Kafú – uviedol v Japonsku naturalizmus, ktorý sa však vzápätí vyvíjal v japonskom prostredí iným smerom. Nagai kritizoval vzdávanie sa starých tradícií a opisoval miznúci svet zábavných štvrtí.

Tanaka Kótaró 1880-1941 prozaik, prekladateľ z čínskej literatúry, zberateľ strašidelných príbehov kaidan. V tvorbe sa dal ovplyvniť čínskym striedmym štýlom a eleganciou haiku.

Kaidan zenšú (Zobrané strašidelné príbehy 1928)

Šina kaidan zenšú (Zobrané strašidelné príbehy z Číny 1931)

Šiga Naoja – založil smer *Širakaba* (Breza, „Berjózka“) protestujúcu proti naturalizmu, za idealistický humanizmus typu Tolstého. „Boh poviedok“, objektívnych aj v štýle watakuši-šósecu.

Tanizaki Džun-ičiró 1886-1966 **doplniť z doslovu k „Sestry Makiokovy“**

– najvýznamnejší spisovateľ 20. storočia. Zdôrazňoval rolu autorovneho subjektívneho videnia a fantázie, najväčší literárny portrétista japonského ženstva. Jeho štýl bol oslnivý s prvkami senzuality a erotizmu až dekadencie. Mal blízko k estétskej literárnej škole tanbiha, ale k nijakej skupine sa oficiálne nikdy neprihlásil. Niekoľkokrát navrhnutý na Nobelovu cenu. Dvakrát preložil Gendži monogatari do modernej japončiny. Literárna „Tanizakiho cena“.

Významným predelom v jeho tvorbe bolo presťahovanie sa z Tókja do Kjóta po Veľkom kantóskom zemetrasení 1923. Dovtedajšia tvorba tvorí prvú etapu, a kansajské tradície viedli k druhej etape jeho diela (používal aj kansajské nárečie). Tretiu etapu tvoria diela týkajúce sa staroby.

Čidžin-no ai (Zamilovaný hlupák, 1925) opisuje, ako veľmi boli mladí Tókijčania očarení všetkými novotami z Ameriky a Európy.

Tade kuu muši (*Ti, ktorí raději kopřivy* 1928) o nevydarenom manželstve, biografické prvky.

In-ei raisan (*Chvála stínů* 1933) esej o tradíciách japonskej estetiky

Sasamejuki (*Sestry Makiokovy* 1942-8) jeho majstrovské veľdielo. Cez vojnu bolo zakázané pokračovať vo vydávaní pre údajný rozkladný vplyv na bojového ducha národa. S epickou šírkou podal obraz života ósackej obchodníckej rodiny.

Fúten ródžin nikki (*Deník bláznivého starce* 1962) – z tretej etapy jeho tvorby, ľúbostné túžby starca.

Akutagawa Rjúnosuke 1892-1927– majster modernej poviedky (cca 150 v 8 zbierkach)

1916 bol prizvaný do Nacumeho literárnej skupiny Mokujóka (Štvrtočná spoločnosť) Čerpal zo súčasnosti aj z dejín (napr. Kondžaku monogatari: *Rašómon*). Stal sa predstaviteľom doznievajúcej „čistej“ (*džun*) literatúry písanej vybrúseným jazykom a chápanej ako protiklad k rozvíjajúcej sa „masovej“ literatúre *taišú bungaku* a proletárskej *puroretaria bungaku*. Väčšinou písal v objektívnom štýle (v protiklade k watakuši-šósecu). Po jeho samovražde vo veku 35 rokov bola r. 1935 zriadená „Akutagawa-šó“, určená začínajúcim autorom kratších próz a považovaná za najprestížnejšiu jap. literárnu cenu.

Rašómon (poviedka „Brána Radžó“ 1915 - tiež je to názov jeho prvej zbierky poviedok, ktorá vyšla 1917) 1950 natočil Kurosawa Akira rovnomenný film

Kappa (dlhšia próza *Vodníci* 1927), satirická alegória na jap. intelektuálov

Šina juki (cestopis *Cesta do Číny* 1925)

Ibuse Masudži 1898-1993 – pochádzal od Hirošimy.

Opisoval osudy bežných ľudí s hlbokou empatiou a humanizmom. Mal pozorovací talent maliara. Jeho krátke prózy z prvého obdobia sa vyznačujú múdрым a vlúdnyм pohľadom na svet a humorom. Mal zvyk sa k nim vracat' a prepracovávat' ich.

Po Veľkom kantóskom zemetrasení 1923 sa jeho umeleckým mentorom stal Tanaka Kótaró, ktorý ho podporoval aj materiálne. Ibuse neskôr zohral podobnú rolu v živoe Dazai Osamua.

Hoci bol nezávislou autorskou osobnosťou, r. 1930 sa pripojil k šinkó geidžucuha kurabu (klub školy nového umenia), ktorý sa stal centom modernizmu. Odvtedy sa venuje aj dlhším historickým prózám.

Za vojny bol nútený zúčastňovat' sa výjazdov tzv. „spisovateľských jednotiek pera“ do okupovaných krajín, spoznal Juhovýchodnú Áziu, hlavne Singapur. Denníky z týchto ciest neskôr využil v tvorbe.

Jeho hlavné tvorivé obdobie spadá až do obdobia po 2. svetovej vojne, kedy jeho prózy dosiahli umeleckú zrelosť a jeho jasne protivojnové postoje mu získali širokú obľubu.

Jóhai taičó („Na diaľku sa cisárovi klaňajúci veliteľ“ 1950) poviedka, s humorom opisuje osobnú tragédiu dôstojníka zmanipulovaného vojnovou propagandou.

Kuroi ame (*Černý déšť* 1966) román, najvýznamnejšie jeho dielo. V japonskej literatúre umelecky najvydarenejšia výpoveď o atómovej bombe v Hirošime. Vychádzal najprv časopisecky na pokračovanie pod názvom *Mei-no kekkon* (Neterina svadba).

Kawabata Jasunari 1899-1972 – predstaviteľ školy novej citlivosti (*šin-kankaku-ha*), zachytil subjektívne prežívanie atmosféry tradičného Japonska, za čo si jeho dielo získalo obľúbenosť aj vo svete a r. 1968 získal ako prvý Japonec Nobelovu cenu.

Predstavitelia školy novej citlivosti sa usilovali o vyjadrenie bezprostredného osobného zážitku a dištancovali sa od naturalizmu a watakuši šósecu. Hlásali tiež symbolickosť a náznakovosť, jazykovú sviežosť a stručnosť. Túto zásadu Kawabata doviedol do dokonalosti v krátkych prózach, ktorých napísal vyše sto, nazýval ich *tanagokoro-no šósecu* „poviedky na dlaň“ a považoval ich za samotné jadro svojej literárnej tvorby.

Izu-no odoriko (Tanečnica z Izu 1925) novela, prvý veľký úspech

Jeho hlavné tvorivé obdobie nastáva až po vojne. Za jeho hlavné diela sa považujú romány:

Jukiguni (Snehová krajina 1937-48) prvá časť 1937, ale na dokončení pracoval ďalších 10 rokov. Väčšiu rolu než rozvitá či napínava fabula tu hrá poetický štýl, krása jazyka, nostalgické sprítomnenie japonských estetických tradícií a starých zvyklostí.

Jama-no oto (Hlas hory 1954) skĺbil zásady tradičnej japonskej estetiky, psychologické pasáže, erotizmus aj poetické popisy prírody, snov a spomienok.

Po vojne prehlásil, že bude písať už hlavne elégie, čo splnil v mnohých prózach:

Senba-zuru (Tisíc žeriavov/jerábů 1952), príbeh založený na Gendži monogatari a odohráva sa na pozadí čajového obradu.

Meidžin („Meidžin“ 1972) beletristicky spracovaný zápas go. Kawabata si ho považoval za najvrcholnejšie zvoje dielo.

Okrem toho písal do časopisov na pokračovanie *čúkan-šósecu* „stredné romány“, väčšinou ľubostné, ktoré si nezaraďoval do oficiálneho zoznamu svojich diel.

Dazai Osamu 1909-1948 (vl. m. Cušima Šúdži, otec spisovateľky Cušima Júko) pochádzal z Cugaru (Aomori) z bohatej statkárskej rodiny. Chabé zdravie, depresie, neusporiadaný život,

niekoľko pokusov o samovraždu – posledný úspešný. Pôvodne vyšiel zo školy neoromantikov. Jeho radcom a ochrancom bol Ibuse Masudži. Nadviazal na watakuši-šósecu a dokázal majstrovským slohom vyjadriť hlboko prežívané vnútorné pocity životných skrachovancov. Počas 2. sv. vojny sa začal zaoberať starou jap. aj eur. literatúrou, históriou a folklórom. Vrcholné diela hlavne po vojne. 1964 na jeho pamiatku zriadená literárna Cena Dazai Osamua. Okrem románov písal aj poviedky.

Omoide (Vzpomínky 1933) autobiografická próza z detstva

Šin-Hamuretto („Nový Hamlet“ 1941) inšpirovaný Shakespearom, román

Cugaru (1044) románový cestopis z rodného kraja

Šajó (Zapadajúci slunce 1947) vrcholné dielo, román o rozpade bývalej aristokratickej rodiny

Ningen šikkaku („Diskvalifikovaný ako človek“ *Selhání* 1948) román, charakteristický autobiografický štýl rozvinul do dokonalosti.

Macumoto Seičó 1909-1992 – detektívny román.

Setouči Džakučó nar. 1922 (k 2013) (Džakučó je mníšske meno, keď sa stala vo vyššom veku mníškou)

významná buddhistická mníška školy tendai, spisovateľka. Držiteľka Tanizakiho ceny.

Nový preklad Rozprávania o Gendžim do modernej japončiny vyzdvihuje rolu ženských hrdiniek na úkor ústrednej postavy Gendžiho.

Román *Hika* („Kvet tajomstva“, 2007) sa venuje erotickému pozadiu vzniku drámy nó v postave dramatika Zeamiho.

Endó Šúsaku 1923-1996 predstaviteľ tretej vlny povojnovej literatúry. Synovec spisovateľa m. Kóda Rohan.

S rodičmi žil v Mandžusku, po ich rozvode žil v matkinom rodisku Kóbe, kde sa pod vplyvom jej rodiny stal katolíkom. Zaujímal sa o problémy náboženstva, morálky, súžitia národov a rás. V rokoch 1950-53 sa ako prvý povojnový štipendista franc. literatúry dostal na Lyonskú univerzitu – kritické stanovisko k franc. spoločnosti, ktorá sa podľa neho k príslušníkom iných rás nespráva podľa kresťanských zásad. Po návrate publikoval r.1955 prózy *Široi hito* a *Kiioi hito*. Písal aj humoristické prózy a kvôli jeho katolicizmu býva označovaný za „japonského Grahama Greena“.

Umi-to dokujaku (Moře a jed 1957) úspešný román o skutočnej udalosti z 2. sv. vojny, keď na príkaz jap. armády bola na lekárskej fakulte Kjúšúskej univerzity vykonaná vivisekcia amerického zajatca.

Kazan („Sopka“ 1959) román o dvoch mužoch, ktorých životy sú spojené sopkou Akadake.

Činmoku (Mlčení 1966) román, považovaný za jeho majstrovské dielo. „Korobi“ – zrieknutie sa kresťanskej viery pod nátlakom mučenia (zač. doby edo).

Samurai (1980) román o diplomatickej misii r. 1613 (Hasekura Cunenaga)

ABE a MIŠIMA sú najvýznamnejšími autormi 2. pol. 20. storočia

Abe Kóbo 1924-1993 – prozaik, dramatik, esejista. Predstaviteľ povojnovej školy (sengoha). Presadil úplne nový objektívny štýl, kontrastujúci s tradičným subjektívnym watakuši-šósecu. Je oprostý od zasadenia deja do určitej doby, miesta a krajiny. Postupy vedeckej fantázie spája so súčasťou realitou a absurdným humorom. Psychologicky dokonale prepracovaní jedinci sa cítia odcudzení od spoločnosti a nie sú schopní komunikácie s okolím. Označuje sa za prvého skutočne internacionálneho autora Japonska.

Z lekárskej rodiny, mladosť prežil v Mandžusku. Ako študent medicíny sa zaoberal eur. filozofiemi, predvojnovou avantgardou, hl. surrealizmom. Po vojne sa pripojil k skupine okolo časopisu Kindai bungaku. Vstúpil do komunistickej strany, odkiaľ bol potom vylúčený pre kritiku. Stal sa členom Spoločnosti novej jap. literatúry (Šin-Nihon-bungakkai).

Známymi sa stali hlavne jeho surrealistické prózy. 1971 založil divadelnú skupinu Abe Kóbó sutadžio, pre ktorú písal divadelné hry a herci sa zúčastňovali na konečnej podobe hry.

Námetom mnohých jeho prvotných poviedok je metamorfóza (fyzická premena) človeka.

Akai maju (Červený kokon 1950) – slávna surrealistická poviedka

Kemonotači-wa kokjó-o mezasu („Zvĕr táhne k domovu“ 1057) román, v ktorom spracúva zážitky z Mandžuska

Suna-no onna (Písečná žena 1962) román, ktorým dosiahol svetové meno a slávu. Sfilmovaný.

Tanin-no kao (Tvár toho druhého 1964) – tiež sfilmovaný

Hako otoko („Krabíkový muž“ 1974) román: život v Tókyu z pohľadu z kartónovej škatule.

Tobu otoko („Lietajúci muž“ 1993 – vyšlo posmrtno)

Mišima Jukio 1925-1970 - prozaik, autor literárnych esejí a drám klasických žánrov nó, kabuki aj džóuri. Nadväzoval hlavne na Kawabatu, s ktorým mal aj blízky kolegiálny vzťah. Intenzívne sa zaujímal o európsku literatúru. Porážka Japonska v 2. svetovej vojne mu neprinesla pocit uvoľnenia ako iným autorom, ale prepadal nihilizmu. Neskôr sa snažil upriamiť pozornosť na tradičné hodnoty, ktoré podľa neho v Japonsku vymierajú a ktorých stelesnenie videl v samurajstve. Toto presvedčenie ho ku koncu života viedlo k založeniu súkromného militantného hnutia, ktoré však nezískalo širokú popularitu a r. 1970 vykonal Mišima spolu so svojimi druhmi posledné seppuku v dejinách. Hrdinovia jeho próz sú postavy výrazne sa vymykajúce bežnému priemeru, ako homosexuáli, trpiaci ľudia či duševne narušení jedinci, a jeho diela odhaľujú motiváciu počínania týchto postáv podľa vzoru gréckej tragédie. Generačne sa zaraďoval do druhej vlny sengoha, ale smerovaním k hedonizmu a erotizmu a neskoršími politickými názormi sa jej vzdialil.

Romány:

Kamen-no kokuhaku („Spoveď masky“ 1949) prvý román o mladíkovi, ktorý sa vyznáva z homosexuálnych sklonov.

Ai-no kawaki (Smäd po láske 1950)

Kinkakudži (Zlatý pavilon 1956) – inšpirovaný skutočnou udalosťou, keď Zlatú vežu (Kinkaku) r. 1950 podpáli buddhistický novic.

Gogo-no eikó („Odpoludňajší vlečný čln“ 1963) trinásťročný chlapec s kamarátmi chladnokrvne odstráni milenca svojej matky.

Šiosai (Priboj 1957) napísaný zrejme pod dojemom cesty do Grécka a antických báji

Hódžó-no umi („More hojnosti“ 1965-1970) rozsiahla tetralógia zamýšľajúca sa nad vývojom japonskej spoločnosti a kultúry z hľadiska buddhistickej predstavy sťahovania duší.

Dramatická tvorba: 40 hier. Moderné variácie na klasické nó aj nové moderné nó, tiež hry pre divadlo bunraku a kabuki.

Sado-kóšaku-fudžin (Markýza de Sade 1966) dráma: vystupujú len ženské postavy, vyjadrujúce svoje názory na osobu markíza de Sade.

Waga tomo Hitorá (Môj kamarád Hitler 1968) dráma: vystupujú len mužské postavy – Hitler a jeho „kamaráti“.

Hry aj režiroval a hral v nich, a pôsobil aj vo filme ako autor aj herec.

Óe Kenzaburó nar. 1935 – pochádzal z pref. Ehime. Druhá Nobelova cena 1994. Stredná škola v Macujame. Ako mladík vyznávajúci ideály demokracie a humanizmu odišiel do Tókyja študovať francúzsku literatúru na Tókijskej univerzite. V próze sa často vracia do svojho

detstva v „dedine (vesnici) v lesoch“, hlavne v dobe vojnových krutostí a nacionálneho vzopätia, a toto prostredie často opisuje. Častými postavami sú chlapci, ktorí sa stávajú svedkami brutality dospelých. Vyjadruje pocity zmätku a poníženia po porážke Japonska, dôležitú rolu hrá sex a násilie. Snažil sa o vyjadrenie psychologických premien, ku ktorým došlo po vojne v japonskej spoločnosti. Lavicové zmýšľanie – angažoval sa v protivojnovom a protiatómovom hnutí. Má typický intelektuálne hutný a novátorský štýl.

Už prvými prózami získal uznanie kritiky:

Šiiku (Chov 1958) – zajatie amerického černoškého letca v malej japonskej dedine.

Me-muširi ko-uči („Rvát výhonky, strieť mláďata 1958) – o skupine mestských detí evakuovaných na vidiek (venkov).

Warera-no džidai („Naša doba“ 1959) román, ktorým vyvrcholilo jeho vysporadúvanie sa s japonskou vojnou a jej dôsledkami, a ktorým, ako sám povedal, sa prerodil z autora pastorálnej mladosti na antipastorálneho autora skutočného života, ktorý sa nebojí hovoriť o živote v celej jeho šírke, vrátane sexu a politiky.

Okurete-kita seinen (*Mladík, ktorý se opozdil* 1961) román, príbeh chlapca zo Šikoku, ktorý ľutoval, že bol na vojnu príliš mladý a nemohol bojovať.

Seiteki ningen („Človek sexuálny“ 1963) novela

Ničidžó seikacu-no bóken („Dobrodružstvo všedného života“ 1964) – zhrnul myšlienky z ciest do USA, Európy, Ruska, Číny.

Kodžintekina taiken („Osobná skúsenosť“ 1964) román, autobiograficky motivovaný príbeh mladého muža, ktorému sa narodilo postihnuté dieťa.

Mannen gannen-no futtobóru („Futbal z prvého roku éry Mannen“ 1967) román, v ktorom sa zamýšľa nad jap. mentalitou a identitou v priebehu posledného storočia a nad vzťahom súčasného Japonska k domácim tradíciám a cudzím kultúram.

Dódžidai gému („Súčasná hra“ 1979) román, opisuje tajnú demokratickú komunitu, utopickú dedinu skrytú hlboko v horách Šikoku.

Reincuri-o kiku onnatači („Ženy naslouchající dešťovému stromu“ 1982) niekoľko próz spojených metaforou „dažd'ového stromu“, zaoberá sa problémami súčasnej civilizácie.

Nacukašii toši-e-no tegami („Dopis letúm, na než rád vzpomínám“ 1987) román, zhrňuje všetky hlavné témy jeho literárnej tvorby prostredníctvom postavy rozprávača – staršieho muža, ktorý bol od mladosti jeho duchovným mentorom.

Od roku 1993 vydával trilógiu (*Sukuinuši-ga nagurareru made* „Dokud Spasiteľ nedostane ránu“, *Jureugoku-Waširěšon* „Kolébáni-Vascillation“), a r. 1994 obdržal Nobelovu cenu za literatúru, kedy vyhlásil, že nastal koniec beletrie, románu ako takého, a preto aj on prestane písať beletristické prózy a posledným jeho dielom sa stane trilógia *Moeagaru midori-no ki* („Horiaci zelený strom“ 1995).

1999 sa však na literárnu scénu vrátil titulom *Čúgaeri* („Premet (Přemet)“).

Je tiež autorom mnohých aktuálnych esejí.

Autori Murakami Haruki a Murakami Rjú hlásajú rozchod od „očarenia jazykom“, aký prevládal v dobách Tanizakiho a Kawabatu, a sústreďujú sa na dej presne podľa vzoru „západnej“ literatúry. Súčasne sa v ich diele stiera hranica medzi literatúrou umeleckou a zábavnou („populárnou“).

Murakami Haruki nar. 1949 v Kóbe.

Prózy písané v prvej osobe akoby formálne nadväzovali na tradíciu watakuši-šósecu, ale ich hrdinovia nie sú natoľko zahľadení do seba, viac sa zaujímajú o spoločenské dianie.

Vyznačujú sa záporným postojom k spoločnosti, v ktorej žijú, využívajú však plne možnosti baviť sa adekvátne svojmu veku aj dobe. Preto sú jeho prózy prestúpené motívmi dobovej pop-kultúry, hlavne hudby, prvkami sci-fi, lyriky a erotiky. Murakami s obľubou pracuje

s prvkami tajomstva, snovosti, s obrazmi z ľudského podvedomia a túžbou človeka nájsť záchytný bod v globalizovanom a odcudzenom svete.

Patrí k najprekladanejším japonským autorom, jeho dielo sa stalo istým druhom prelomu v zahraničnom nazeraní na japonskú literatúru.

Romány:

Hicudži-o meguru bóken („Dobrodružstvo okolo ovce“ 1982)

Noruwei-no mori (Norské dřevo 1987)

Dansu, dansu, dansu (Tancuj, tancuj, tancuj 1988)

Kokkjó-no minami, tajjó-no niši (Na jih od hranic, na západ od slunce 1992)

Nedžimakidori kuronikuru („Kronika ptáka utahujícího šroub“ 1994-5) trojdielny román

Afutá dáku (Afterdark 2004)

Umibe-no Kafuka (Kafka na pobřeží 2005)

Murakami Rjú nar. 1952 Sasebo pri Nagasaki. V rodnom meste aj v Tókju žil poblíž americkej vojenskej základne. Takéto prostredie zobrazuje v prvej próze:

Kagirinaku tómei-ni čikai burú (Nekonečná, téměř průzračná modř 1976) Vzbudila senzáciu aj záporné reakcie a stala sa bestsellerom. Bola označená jednaj za dekadentnú, jednaj za počiatok nového štýlu v jap. literatúre, razantne stierajúceho rozdiel medzi umeleckou a zábavnou literatúrou.

Mnohé z jeho diel boli aj sfilmované, väčšinou priamo autorom v roli scenáristu aj režiséra.

In za misosúpu (V polévce miso 1977)

Šikusitinain („Šest'desiatdevět“ 1987)

Kjóseičú (Paraziti 2000)